

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2003
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	20.03.2003
Avaldamismärge:	

Alaealise mõjutusvahendite seadus

Vastu võetud 28.01.1998

[RT I 1998, 17, 264](#)

jõustumine 01.09.1998

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
16.05.2001	RT I 2001, 50, 288	01.07.2001
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
12.06.2002	RT I 2002, 56, 350	01.09.2002
19.06.2002	RT I 2002, 61, 375	01.08.2002
20.06.2002	RT I 2002, 63, 389	29.07.2002
16.10.2002	RT I 2002, 90, 521	01.01.2003

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Käesolev seadus sätestab alaealisele kohaldatavad mõjutusvahendid ning alaealiste komisjoni pädevuse.

(2) Käesolevat seadust kohaldatakse alaealisele, kes on nooremana kui neljateistaastasena toime pannud:

- 1) karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastava õigusvastase teo;
- 2) karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteokoosseisule vastava õigusvastase teo.

(3) Käesolevat seadust kohaldatakse ka alaealisele, kes:

- 1) ei täida koolikohustust tulenevalt Eesti Vabariigi haridusseaduse (RT 1992, 12, 192; RT I 1993, 35, 547; 40, 593; 63, 892; 1994, 12, 200; 1995, 12, 119; 16, 228; 23, 333; 58, 1003; 1996, 49, 953; 51, 965; 1997, 42, 678; 81, 1365) §-st 8;
- 2) tarvitab alkohoolset jooki, narkootilist või psühhotroopset ainet.

(4) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust (RT I 2001, 58, 354) sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.
[[RT I 2002, 61, 375](#)- jõust. 01.08.2002]

§ 2. Alaealine

Alaealine käesoleva seaduse tähenduses on 7–18 aasta vanune isik.
[[RT I 2002, 53, 336](#)- jõust. 01.07.2002]

2. peatükk MÕJUTUSVAHENDID. NENDE KOHALDAMINE JA JÄRELEVALVE

§ 3. Mõjutusvahendid

(1) Alaealisele võib kohaldada ühte või mitut järgmistest mõjutusvahenditest:

- 1) hoiatus;
- 2) koolikorralduslikud mõjutusvahendid;
- 3) vestlusele suunamine psühholoogi, narkoloogi, sotsiaaltöötaja või muu spetsialisti juurde;
- 4) lepitamine;
- 5) kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või lastekodus;
- 6) üldkasulik töö;
- 7) käendus;
- 8) noorte- või sotsiaalprogrammides või ravikuurides osalemine;
- 9) kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine.

(2) Alaealisele võib kohaldada:

- 1) hoiatust, vestlusele suunamist psühholoogi, narkoloogi, sotsiaaltöötaja või muu spetsialisti juurde, lepitamist, kohustust elada vanema, kasuvanema või eestkostja juures või lastekodus, käendust, noorte- või sotsiaalprogrammides osalemist käesoleva seaduse paragrahv 1 lõigetes 2 ja 3 sätestatud juhtudel;
- 2) üldkasulikkude tööd käesoleva seaduse § 1 lõigetes 2 ja 3 sätestatud juhtudel;
- 3) koolikorralduslikke mõjutusvahendeid käesoleva seaduse paragrahv 1 lõike 3 punktis 1 sätestatud juhtudel;
- 4) ravikuurile suunamist käesoleva seaduse paragrahv 1 lõike 3 punktis 2 sätestatud juhtudel;
- 5) kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamist käesoleva seaduse paragrahv 1 lõikes 2 sätestatud juhtudel kooskõlas käesoleva seaduse paragrahviga 6.

§ 4. Koolikorralduslikud mõjutusvahendid

(1) Alaealiste komisjon võib kooskõlas põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega (RT I 1993, 63, 892; 1999, 42, 497; 79, 730; 2000, 33, 195; 54, 349; 71, õiend; 95, 611) kohaldada järgmisi koolikorralduslikke mõjutusvahendeid:

- 1) kasvatusraskustega 7.-9. klassi õpilaste eraldi klassi suunamine;
- 2) pikapäevarühma suunamine;
- 3) [Kehtetu - RT I 2002, 63, 389- jõust. 29.07.2002]

(2) [Kehtetu - RT I 2002, 63, 389- jõust. 29.07.2002]

(3) Enne alaealise õiguserikkumise asja arutamist alaealiste komisjonis teeb selle sekretär kindlaks, milliseid kasvatusmeetodeid on alaealise suhtes koolis rakendatud.

§ 5. Üldkasulik töö

(1) Alaealine rakendatakse üldkasulikkudele tööle 10-50 tundi üksnes tema nõusolekul ning tööst ja õppimisest vabal ajal.

(2) Alla 13-aastastele alaealistele võib määrata üldkasulikkude tööd kuni 10 tundi.

§ 6. Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine

(1) Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kool on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel moodustatud kool, kuhu õpilane suunatakse alaealiste komisjoni taotlusel kohtumääruse alusel.

(2) Alaealiste komisjonil on õigus taotleda kohtult alaealise kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamist, kui alaealine on toime pannud käesoleva seaduse paragrahv 1 lõikes 2 sätestatud teo, mille eest kohaldatud mõjutusvahendid ei ole andnud tulemust ja kui kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine toimub alaealise kasvatusliku järelevalve huvides.

(3) Alaealiste komisjon võib taotleda kohtult luba 12 aasta vanuse või vanema alaealise kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli paigutamiseks. Erandkorras võib kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli paigutamiseks luba taotleda ka juhul, kui alaealine on vähemalt 10 aasta vanune ja on toime pannud käesoleva seaduse paragrahv 1 lõike 2 punktis 1 sätestatud teo.

§ 6¹. Kasvatuse eritingimused kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste koolis

(1) Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli õpilase valduses ei või olla esemeid ja aineid, mille loetelu kinnitab Vabariigi Valitsus määrusega.

(2) Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktoril või tema volitatud isikul on õigus õpilase juuresolekul avada õpilasele saadetud posti- või muid saadetisi.

(3) Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktoril või tema volitatud isikul on õigus õpilase juuresolekul võtta temalt ära käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loetelusse kuuluvad esemed ja ained.

(4) Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktoril ning teistel töötajatel ei ole õigust kontrollida õpilase kirjavahetuse ja telefoni või muude üldkasutatavate sidekanalitega edastatavate sõnumite sisu.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loetelusse kuuluvate esemete ja ainete äravõtmise kohta koostab kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktor või tema volitatud isik viivitamatult protokoll, kuhu kantakse:

- 1) protokoll koostamise aeg ja koht;
- 2) protokoll koostaja ees- ja perekonnanimi;
- 3) selle õpilase ees- ja perekonnanimi, kellelt esemed või ained ära võeti;
- 4) äravõetud esemete või ainete loetelu;
- 5) õpilase ja protokoll koostaja allkiri.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loetelusse kuuluvad esemed ja ained, mis õpilaselt ära võetakse, antakse allkirja vastu üle õpilase seaduslikule esindajale, posti- või muu saadetise saatnud isikule või hävitatakse seadusega sätestatud korras, mille kohta tehakse käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud protokoll vastavasisuline märge.

(7) Pideva kasvatusliku järelevalve teostamiseks on õpilasel keelatud lahkuda kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli territooriumilt, välja arvatud kooli põhimääruses sätestatud juhtudel.

§ 6². Eraldusruum kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolis

(1) Kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli õpilase võib paigutada rahunemiseks eraldusruumi, kuid mitte kauemaks kui 24 tunniks. Eraldusruumi paigutamise kohta koostab kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktor või tema volitatud isik viivitamatult motiveeritud käskkirja, mille kooli direktor või tema volitatud isik teeb õpilasele allkirja vastu teatavaks käskkirja koostamise päeval.

(2) Õpilase võib paigutada eraldusruumi juhul, kui on otsene oht enesevigastuseks või vägivaldaks teiste isikute suhtes ning suusõnaline rahustamine ei ole osutunud küllaldaseks.

(3) Eraldusruumi paigutamise kohta peetakse registreerimisraamatut, kuhu kantakse järgmised andmed:

- 1) õpilase ees- ja perekonnanimi;
- 2) eraldusruumi paigutamise põhjus;
- 3) eraldusruumi paigutamise algusaeg;
- 4) eraldusruumis viibimise aja lõpp;
- 5) selle koolitöötaja ees- ja perekonnanimi ning ametikoht, kelle järelevalve all õpilane eraldusruumis on;
- 6) arsti märge õpilase tervisliku seisundi kohta;
- 7) õpilaselt äravõetud esemete loetelu;
- 8) andmed käesoleva paragrahvi lõike 9 punktides 1 ja 2 nimetatud vestluste ja kohtumiste kohta;
- 9) andmed käesoleva paragrahvi lõikes 10 nimetatud vestluse kohta ning selle tulemus.

(4) Õpilase eraldusruumi paigutamisest teavitab kooli direktor või tema volitatud isik vanemat, eestkostjat või hooldajat viivitamatult pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud käskkirja väljaandmist.

(5) Eraldusruumi, samuti õpilase esmaseid olmevajadusi rahuldava sisustuse tervisekaitse- ja ohutusnõuded kehtestab sotsiaalminister määrusega.

(6) Eraldusruumi paigutatavalt õpilaselt võetakse ära esemed, millega ta võib ohustada oma elu ja tervist.

(7) Eraldusruumi paigutatud õpilane peab olema koolitöötaja pideva järelevalve all.

(8) Eraldusruumi ei tohi paigutada haigestunud õpilasi. Õpilase haigestumisel eraldusruumis viibimise ajal tuleb õpilane üle viia meditsiinilisse isolaatorisse.

(9) Eraldusruumi paigutatud õpilasel on õigus:

- 1) vestelda koolipsühholoogi ja direktori või tema volitatud isikuga;
- 2) kohtuda vanema, eestkostja või hooldajaga;
- 3) lugeda kirjandust;
- 4) väljuda eraldusruumist koolitöötaja saatel.

(10) Pärast eraldusruumis viibimise aja lõppu vestleb koolipsühholoog, kooli direktor või tema volitatud isik õpilasega, et selgitada välja õpilase eraldusruumi paigutamist tinginud käitumise põhjused ning arvestada vestluse tulemusi edaspidises kasvatusprotsessis.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 6³. Vaide esitamine

[Lõike 1 sõnastus kuni 31. 12. 2002]

(1) Kui õpilane või tema seaduslik esindaja leiab, etõpilasele seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga antud õigusi on rikutud või vabadusi piiratud, on õpilasel või tema seaduslikul esindajal õigus esitada vaie haridusministrile või maavanemale.

[Lõike 1 sõnastus alates 1. 01. 2003]

(1) Kui õpilane või tema seaduslik esindaja leiab, etõpilasele seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga antud õigusi on rikutud või vabadusi piiratud, on õpilasel või tema seaduslikul esindajal õigus esitada vaie haridus- ja teadusministrile või maavanemale.

(2) Vaideotsus saadetakse posti teel ka kooli direktorile.
[RT I 2002, 90, 521 - jõust. 01.01.2003]

§ 7. Mõjutusvahendi eesmärk ja valik

(1) Mõjutusvahendi eesmärk on kaasabi osutamine alaealise õiguserikkujate resotsialiseerumisele ning alaealise järgnevat võimalike õiguserikkumiste ennetamine.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud mõjutusvahendi valikul lähtub alaealiste komisjon õiguserikkujate isikust, toimepandud õiguserikkumise raskusastmest ning tema suhtes varem kohaldatud mõjutusvahendite tulemuslikkusest.

(3) Mõjutusvahendi määramisel arvestab alaealiste komisjon alaealise esindaja, sotsiaalametniku, õppeasutuse esindaja ja politseiametniku arvamust ning alaealise nõusolekut võtta endale kohustusi vabatahtlikult.

(4) Mõjutusvahendi valikul võib alaealiste komisjon:

- 1) käesoleva seaduse paragrahv 3 lõike 1 punktis 1 ettenähtud mõjutusvahendit liita kõikide teiste mõjutusvahenditega, välja arvatud kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine;
- 2) käesoleva seaduse paragrahv 3 lõike 1 punktides 2-8 ettenähtud mõjutusvahenditest liita mitu mõjutusvahendit ja määrata need koos ühe otsuse alusel.

§ 8. Järelevalve teostajad

(1) Järelevalvet mõjutusvahendi määramisest tulenevate kohustuste täitmise üle teostab otsuse teinud alaealiste komisjoni sekretär koos mõjutusvahendi kohaldajaga.

(2) Mõjutusvahendi kohaldajaks on vastavalt käesoleva seaduse paragrahv 3 lõikes 1 toodud mõjutusvahendite loetelule:

- 1) alaealiste komisjon;
- 2) kooli esindaja;
- 3) vastav spetsialist;
- 4) alaealiste komisjoni määratud lepitaja;
- 5) alaealiste komisjoni määratud lastekaitsetöötaja;
- 6) alaealiste komisjoni määratud sotsiaaltöötaja;
- 7) käendaja;
- 8) maavalitsuse noorsootöötaja;
- 9) kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli direktor.

§ 9. Järelevalve teostamine

(1) Mõjutusvahendi kohaldaja on kohustatud andma alaealiste komisjoni sekretärile informatsiooni, mille alusel annab sekretär alaealiste komisjonile aru mõjutusvahendi kohaldamise tulemuslikkusest vähemalt üks kord kvartalis.

(2) Kui aruandest selgub, et alaealine ei täida talle määratud mõjutusvahendist tulenevaid kohustusi, määrab alaealiste komisjon uue mõjutusvahendi.

§ 10. Mõjutusvahendi kohaldamise lõpetamine enne tähtaega

(1) Otsuse mõjutusvahendi kohaldamise lõpetamiseks enne tähtaega, välja arvatud kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolist vabastamine, teeb käesoleva seaduse paragrahvis 13 sätestatud pädevuse kohaselt alaealiste komisjon mõjutusvahendi kohaldaja või alaealise elukohajärgse sotsiaalametniku ettepanekul.

(2) Kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste koolist vabastamine enne tähtaega toimub kriminaalmenetluse koodeksis (ENSV ÜT 1961, 1, 4 ja lisa; RT I 1995, 6-8, 69; 15, 173; 83, 1441; 1996, 6, 101; 31, 631; 48, 943; 1997, 24, 362; 29, 447; 77, 1312; 81, 1361; 86, 1461; 87, 1468; 1998, 4, 62) sätestatud korras.

3. peatükk

ALAEALISTE KOMISJON

§ 11. Alaealiste komisjoni moodustamine

- (1) Alaealiste komisjon moodustatakse maakonnas maavanema korraldusega.
- (2) Kohalik omavalitsus võib kooskõlastatult maakonna alaealiste komisjoniga moodustada linna või valla alaealiste komisjoni.
- (3) Linnaosavalitsus võib kooskõlastatult linnavalitsusega moodustada linnaosa alaealiste komisjoni.

§ 12. Alaealiste komisjoni koosseis

- (1) Alaealiste komisjon on seitsmeliikmeline. Alaealiste komisjoni asjaajamist korraldab alaealiste komisjoni sekretär.
- (2) Maavalitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu kinnitab maavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste töökogemustega isikud, politseiametnik, kriminaalhooldusametnik ja maavalitsuse koosseisuline teenistuja, kes on alaealiste komisjoni sekretär.
- (3) Linna- või vallavalitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu nimetab linnapea või vallavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste kogemustega isikud, politsei ning volikogu esindajad ja alaealiste komisjoni sekretär.
- (4) Linnaosa valitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu nimetab linnaosavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste kogemustega isikud, politsei ning halduskogu esindajad ja alaealiste komisjoni sekretär.
- (5) Alaealiste komisjon valib oma liikmete hulgast esimehe ja aseesimehe. Alaealiste komisjoni esimehe äraolekul täidab tema kohustusi aseesimees.
- (6) Alaealiste komisjoni liikmel on keelatud avalikustada talle töö käigus alaealise kohta teatavaks saanud delikaatseid isikuandmeid.

§ 13. Alaealiste komisjoni pädevus

- (1) Maakonna alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja juhul, kui puudub vastav kohaliku omavalitsuse komisjon. Linna alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja juhul, kui puudub linnaosa alaealiste komisjon.
- (2) Alaealiste komisjon koordineerib oma haldusterritooriumil alaealistega tehtavat kriminaalpreventiivset tööd.
- (3) Alaealiste komisjon määrab peale alaealise õiguserikkumise asja arutelu alaealisele käesoleva seaduse paragrahv 3 lõike 1 punktides 1-8 ettenähtud mõjutusvahendeid või taotleb maa- või linnakohtult luba käesoleva seaduse paragrahv 3 lõike 1 punktis 9 ettenähtud mõjutusvahendi kohaldamiseks.

§ 13¹. Rahastamine

- (1) Riigieelarvest rahastatakse maavalitsuse juurde moodustatud alaealiste komisjoni:
  - 1) sekretäri töötasu;
  - 2) majandamiskulud.
- (2) Riigieelarves võidakse ette näha toetusi maavalitsuse alaealiste komisjonide kriminaalpreventiivsete arengukavade alusel mõjutusvahendite kohaldamisega seotud kulude katteks.

4. peatükk ALAEALISE ÕIGUSERIKKUMISE ASJA ARUTAMINE ALAEALISTE KOMISJONIS

§ 14. Taotlus alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks

- (1) Taotluse alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks alaealiste komisjonis võivad esitada:
  - 1) alaealise seaduslik esindaja;
  - 2) politseiametnik;

- 3) kooli esindaja kooli direktori volikirja alusel;
- 4) lastekaitseametnik;
- 5) sotsiaalametnik;
- 6) kohtunik;
- 7) [kehtetu];
- 8) prokurör;
- 9) keskkonnajärelevalve asutuse ametnikud.

(2) Taotlus alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks koos talle koolist või töökohast antud iseloomustuse ja sotsiaaltöötaja arvamusega tema perekonna kohta esitatakse alaealise elukohajärgsele alaealiste komisjonile.

(3) Taotlus esitatakse kirjalikult ning selles märgitakse:

- 1) alaealise ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg, alaline elukoht, õppeasutus või töökoht;
- 2) õiguserikkumise fakt;
- 3) taotluse esitaja nimi, postiaadress, töökoht ja amet.

(4) Alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja 30 päeva jooksul, arvates taotluse saabumisest, või lükkab arutelu edasi kooskõlas käesoleva seaduse §-ga 17.

(5) [Kehtetu - RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 15. Alaealise õiguserikkumise asja arutamise ettevalmistamine

(1) Alaealise õiguserikkumise asja arutamise ettevalmistamisel nõuab alaealiste komisjoni sekretär õppeasutuselt, alaealiselt või tema seaduslikult esindajalt ja muudelt isikutelt välja vajalikud materjalid alaealise ning tema poolt toimepandud teo kohta.

(2) Alaealiste komisjoni esimees määrab kindlaks alaealise õiguserikkumise asja arutamise aja, koha ning isikud, kelle osalemine asja arutamisel on vajalik.

(3) Alaealiste komisjoni sekretär saadab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikutele kirjaliku kutse, milles teatab alaealise õiguserikkumise asja arutamise aja ja koha.

(4) Alaealisele ja tema seaduslikule esindajale saadetakse kutses informeeritakse neid käesoleva seaduse §-st 18 tulenevast alaealise sundtoomise võimalusest.

§ 16. Alaealiste komisjoni otsustusvõime

Alaealiste komisjon on otsustusvõimeline, kui istungist võtab osa alaealiste komisjoni esimees või aseesimees ja lisaks vähemalt kolm alaealiste komisjoni liiget.

§ 17. Alaealise õiguserikkumise asja arutamise edasilükkamine

(1) Alaealiste komisjon lükkab alaealise õiguserikkumise asja arutamise edasi alaealise, tema seadusliku esindaja või käesoleva seaduse § 15 lõike 2 alusel nimetatud isikute istungile mitteilumumise korral või taotluses puuduste esinemise korral.

(2) Alaealiste komisjoni sekretär selgitab välja istungile ilmunuta jäänud isikute puudumise põhjused ja võtab vajaduse korral tarvitusele meetmed, et tagada nende ilmumine järgmisele istungile.

(3) Alaealise õiguserikkumise asja arutamist ei või edasi lükata rohkem kui 30 päeva vastava otsuse tegemisest arvates.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud aja möödumisel lõpetab alaealiste komisjon alaealise õiguserikkumise asja arutamise vastavalt käesoleva seaduse § 25 punktile 6.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 17¹. Alaealise õiguserikkumise asja arutamise korraldamine tema elukoha muutumisel

(1) Kui alaealine asub pärast taotluse esitamist elama teise alaealiste komisjoni tööpiirkonda, lahendab asja arutamist alustanud alaealiste komisjon alaealise õiguserikkumise asja lõpuni.

(2) Kui alaealise elukoht pärast taotluse esitamist muutub ega ole alaealiste komisjonile teada, lükkab alaealiste komisjon alaealise õiguserikkumise asja arutamise edasi.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhtumil on alaealiste komisjon kohustatud rakendama meetmeid alaealise elukoha väljaselgitamiseks.

(4) Kui alaealiste komisjon on rakendanud kõiki endast olenevaid meetmeid alaealise elukoha väljaselgitamiseks, kuid ühe kuu jooksul alaealise elukoha muutumisest ei ole alaealise elukohta välja selgitatud, lõpetab alaealiste komisjon alaealise õiguserikkumise asja arutamise vastavalt käesoleva seaduse § 25 punktile 7.

(5) Kui alaealine pärast taotluse esitamist asub elama välisriiki, lõpetab alaealiste komisjon tema õiguserikkumise asja arutamise vastavalt käesoleva seaduse § 25 punktile 8.

§ 18. Alaealise sundtoomine alaealiste komisjoni istungile

(1) Kui alaealine, keda kohustati kirjaliku kutsega alaealiste komisjoni istungile ilmuma, jääb mõjuva põhjusega ilmumata, võib alaealiste komisjoni otsuse alusel kohaldada sundtoomist.

(2) Alaealiste komisjon loeb mitteilumuse mõjuvaks põhjuseks haiguse, üldise liikluskatkestuse või muu põhjuse, kui alaealine või tema seaduslik esindaja seda taotleb ja alaealiste komisjon sellega nõus on.

(3) Alaealise sundtoomist teostab politsei. Alaealisele teatatakse sundtoomise põhjus, selgitatakse tema õigusi ning antakse võimalus teatada sundtoomisest oma valikul vähemalt ühele lähedastest.

(4) Alaealise, kes asub alaealiste komisjoniga samas asulas, võib kinni pidada kuni 18 tundi enne istungi algust. Sundtoomisel teisest asulast ei tohi kinnipidamise tähtaeg ületada 48 tundi.

§ 19. Alaealiste komisjoni istung

(1) Alaealiste komisjoni istung on kinnine.

(2) Istungit juhivad alaealiste komisjoni esimees, tema äraolekul aseesimees.

(3) Alaealiste komisjon vaatab läbi alaealise õiguserikkumise asja kohta kogutud materjalid, kuulab ära alaealise ja tema seadusliku esindaja ütlused ning kannatanu ja tunnistaja olemasolu puhul võimaluse korral nende ütlused.

(4) Alaealiste komisjoni istungil peab viibima alaealine, tema esindaja ja alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks taotluse esitanud isik või taotluse esitanud institutsiooni esindaja.

(5) Kohtunik või prokurör, kes on esitanud taotluse alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks, osaleb alaealiste komisjoni istungil soovi korral.

§ 20. Alaealiste komisjoni õigused ja kohustused

(1) Alaealiste komisjoni õigused:

1) nõuda seletusi ja vajalikke materjale isikutelt, kellel võib olla asjassepuutuvat informatsiooni alaealise ja tema poolt toimepandud õiguserikkumise kohta;

2) alaealise huvides ajutiselt eemaldada asja arutamiseks alaealine või tema seaduslik esindaja;

3) teha eestkostetasutusele ettepanek pöörduda kohtusse nõudega alaealise äravõtmiseks vanematelt vastavalt perekonnaseaduse paragrahvile 53 ja 54 (RT I 1994, 75, 1326; 1996, 40, 773; 49, 953; 1997, 28, 422; 35, 538);

4) kinnitada alaealise taotlus esindaja määramiseks vastavalt käesoleva seaduse paragrahv 21 lõikele 3;

5) määrata alaealisele esindaja, kui tema seaduslik esindaja või alaealise poolt taotletud esindaja ei ole suuteline tema huvisid kaitsma või kui alaealise esindaja huvid ei ole kooskõlas alaealise huvidega. Esindaja kinnitab oma nõusolekut alaealise esindamiseks allkirjaga;

6) otsustada alaealise sundtoomine tulenevalt käesoleva seaduse paragrahvist 18.

(2) Alaealiste komisjoni kohustused:

1) selgitada istungi algul alaealisele ja tema esindajale allkirja vastu nende õigusi ja kohustusi;

2) saata käesoleva seaduse § 15 lõikes 4 nimetatud isikutele tähtkirjaga kutse vähemalt nädal aega enne alaealiste komisjoni istungi toimumist;

3) teha otsus hiljemalt kolme päeva möödumisel arutelust vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 23;

4) alaealise teadmisel otsustada alaealise töökoha või õppeasutuse informeerimine alaealiste komisjoni otsusest. [RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 21. Alaealise ja tema esindaja õigused ja kohustused

(1) Alaealisel ja tema esindajal on alaealise õiguserikkumise asja arutamisel alaealiste komisjonis õigus:

1) teada, millist õiguserikkumise asja arutatakse;

2) teada, missuguste materjalide põhjal õiguserikkumise asja arutatakse ning tutvuda kogutud materjalidega;

3) võtta osa alaealise õiguserikkumise asja arutamisest, välja arvatud käesoleva seaduse paragrahv 20 lõike 1 punktis 2 sätestatud juhul;

4) saada teavet ütluste andmise tagajärgede kohta;

5) saada teavet tema suhtes võimalike kohaldatavate mõjutusvahendite kohta.

(2) Alaealise esindajal on õigus esitada asjakohaseid taotlusi ja proteste.

(3) Alaealisel on õigus taotleda endale esindaja määramist, kui tema seadusliku esindaja huvid on alaealise huvidega vastuolus.

(4) Alaealise esindaja on kohustatud asja arutamisel alaealiste komisjonis:

- 1) andma alaealisele asjassepuutuvat teavet;
- 2) selgitama alaealisele tema ütluste andmise tagajärgi;
- 3) tegema mõistetavaks alaealise ütlused ja taotlused ning esitama need alaealiste komisjonile lähtuvalt alaealise huvidest.

(5) Alaealisel ja tema esindajal on kohustus ilmuda kutse saamisel alaealise õiguserikkumise asja arutamisele alaealiste komisjoni.

§ 22. Alaealiste komisjoni istungi protokoll

(1) Alaealiste komisjoni istung protokollitakse. Protokollile märgitakse:

- 1) istungi aeg, koht ja istungist osavõtnud isikute nimed;
- 2) alaealisele ja tema esindajale nende õiguste selgitamine;
- 3) alaealise ja tema esindaja ütluste sisu, nende taotlused ja kaebused;
- 4) tunnistaja ja kannatanu olemasolu korral nende ütluste sisu.;
- 5) alaealiste komisjoni liikmete ettepanekud ja arvamused.

(2) Protokollile koostab alaealiste komisjoni sekretär. Protokollile kirjutavad alla alaealiste komisjoni istungit juhtinud esimees või aseesimees ja sekretär.

5. peatükk ALAEALISTE KOMISJONI OTSUS

§ 23. Alaealiste komisjoni otsuse tegemine

(1) Alaealiste komisjon teeb otsuse komisjoni istungil alaealise õiguserikkumise asja arutelu lõppedes või hiljemalt kolme päeva möödumisel arutelust, kui otsuse tegemiseks on vaja enam aega.

(2) Kui otsust ei tehtud alaealise õiguserikkumise asja arutelu lõppedes, teatab alaealiste komisjoni istungit juhtinud isik, millal ja kus otsus tehakse teatavaks.

(3) Alaealiste komisjon teeb otsuse arutamisest osavõtnud alaealiste komisjoni liikmete lihthääaltenamusega. Häälte võrdse jagunemise korral otsustab alaealiste komisjoni esimehe, tema äraolekul aseesimehe hääli. Otsuse tegemise ajal võivad nõupidamistoas viibida ainult alaealiste komisjoni liikmed ja sekretär.

§ 24. Alaealiste komisjoni otsus

(1) Alaealiste komisjoni otsusega:

- 1) määratakse mõjutusvahend;
- 2) lükatakse asja arutamine edasi vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 17 või
- 3) lõpetatakse asi vastavalt käesoleva seaduse paragrahvile 25;
- 4) kohaldatakse sundtoomist vastavalt käesoleva seaduse §-le 18.

(2) Alaealiste komisjoni otsuses märgitakse:

- 1) otsuse tegemise koht ja aeg;
- 2) istungist osavõtnud alaealiste komisjoni liikmete ees- ja perekonnanimed;
- 3) alaealise ees- ja perekonnanimi, sünniaeg ja -koht, alaline elukoht ning õppeasutus või töökoht;
- 4) taotluse esitaja ees- ja perekonnanimi;
- 5) taotluse sisu;
- 6) otsust põhistav osa;
- 7) mõjutusvahendi määramise korral selle kohaldaja, kohaldamise aeg, kord ja tingimused;
- 8) otsuse vaidlustamise kord ja tähtaeg.

(3) Alaealiste komisjoni otsusele kirjutavad alla alaealiste komisjoni istungit juhtinud esimees või aseesimees ja sekretär.

(4) Alaealiste komisjoni otsus allkirjastatakse komisjoni tööd juhtinud isiku poolt ning edastatakse alaealisele ja tema esindajale allkirja vastu kätteandmisega ja mõjutusvahendi kohaldajale posti teel.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 25. Alaealise õiguserikkumise asja arutelu lõpetamise alused

Alaealise õiguserikkumise asja arutelu lõpetatakse:

- 1) kui arutatakse alaealise õiguserikkumise asi kuulub kohtu pädevusse;
- 2) kui taotluse esitanud isik loobub taotlusest alaealise õiguserikkumise asja arutada ja alaealiste komisjon nõustub sellega;

- 3) kui taotluse esitanu ja alaealine jõuavad enne alaealise õiguserikkumise asja arutamist kokkuleppele ja alaealiste komisjon aktsepteerib kokkulepet;
  - 4) kui taotlus tugineb väärinformatsioonil;
  - 5) alaealise, kelle õiguserikkumise asja arutatakse, surma korral;
  - 6) kui alaealiste komisjon on alaealise õiguserikkumise asja arutelu edasi lükanud kuni 30 päeva ning selleks ajaks ei ole alaealiste komisjonile esitatud kõiki käesoleva seaduse § 14 lõigetes 2 ja 3 nimetatud andmeid ja dokumente;
  - 7) kui alaealise elukoht ei ole alaealiste komisjonile teada;
  - 8) kui alaealine asub elama välisriiki.
- [RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 26. Alaealiste komisjoni otsuse vaidlustamine

Käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punktides 1-8 nimetatud mõjutusvahendite määramise ning alaealiste komisjoni toimingute ja otsuste peale võib esitada vaide maavanemale.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 27. Alaealiste komisjoni otsuse jõustumine

Alaealiste komisjoni otsus jõustub otsuse vaidlustamise tähtaja möödumisele järgnevast päevast.

6. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 28. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

§ 29. Rakendussätted

(1) Alaealiste komisjoni põhimääruse kinnitab Vabariigi Valitsus.

[Lõike 2 sõnastus kuni 31. 12. 2002]

(2) Alaealiste komisjoni poolt määratud isiku juurde vestlusele suunamise, kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamise ja noorteprogrammides osalemise korra kehtestab haridusminister.

[Lõike 2 sõnastus alates 1. 01. 2003]

(2) Alaealiste komisjoni poolt määratud isiku juurde vestlusele suunamise, kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamise ja noorteprogrammides osalemise korra kehtestab haridus- ja teadusminister.

(3) Käenduse korra, vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või lastekodus elamise kohustuse rakendamise korra, lepitamise korra, sotsiaalprogrammides või ravikuurides osalemise rakendamise korra, üldkasuliku töö täitmise korra ning meditsiiniliste vastunäidustuste loetelu, mille olemasolu korral alaealist ei suunata kasvatus eritingimusi vajavate õpilaste kooli, kehtestab Vabariigi Valitsus või tema poolt määratud minister.

(4) [Kehtetu]

(5) Üldkasulike tööde loetelu kinnitab Vabariigi Valitsus.

(6) Seaduse rakendamiseks vajalikud aktid peavad olema kinnitatud seaduse jõustumise ajaks.

(6¹) Käesoleva seaduse §-s 6² nimetatud eraldusruum viiakse vastavusse sotsiaalministri määrusega kehtestatud nõuetega hiljemalt 2002. aasta 1. juuliks.

[RT I 2002, 90, 521- jõust. 01.01.2003]

§ 30. Seaduse jõustumine

(1) Seadus jõustub 1998. aasta 1. septembril.

(2) Käesoleva seaduse §-s 28 sätestatud lastekaitse seaduse muutmise jõustub 10. päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist.